

Світ Адольфа Бека очима Генрика Бека: цілком неофіційно.

Заячківська О.С. – Львів: БаК.– 2013.– 96 с.

2013 рік став знаковим у святкуванні 70-ї річниці Варшавського повстання, бо готуючи виставку «Польське мистецтво і Голокост», ми виявили в колекціях музею Єврейського історичного інституту роботи екстраординарного художника – доктора Генрика Бека. Сорок шість малюнків, що включені в цикл під назвою «Бункер 1944 року», поєднують вираз, символізм та істинність подій Другої світової війни. Вибрані малюнки з цієї серії я вирішила зробити центром нашої виставки, оскільки вони єдині, що створювались у воєнний час, оскільки всі інші роботи були створені після війни.

Малюнки були зроблені під тиском постійного страху, голоду, психічного і фізичного виснаження, під землею – в «бункері» – у підвалах повністю зруйнованих будинків Варшави. У цей, здавалося б, нестерпний час Генрик Бек продовжував творити. На всіх видах та обривках паперу, олівцем, пером, чорнилом, аквареллю вугіллям, занотовано рекордну кількість сцен та особистих вражень від підземного існування. Історія подій міститься у символічно представлених сценах, що відносяться до значної частини екзистенціальних питань життя: смерті, любові та виживання. Істинної людської долі життя в ситуації «нелюдських» умов. Це також доказ того, що мистецтво і творчість може існувати та й, в кінці кінців, здатне пережити найгірші та й нестерпніші часи.

Генрик Бек зміг об'єднати у своїй творчості емоції та бажання тієї пори. І яка ж була моя радість, коли я дізналась, що майже в той же час, коли Варшава показувала лише декілька малюнків Генрика Бека у виставці робіт «Мистецтво Польщі і Голокост», у Львівському музеї етнографії та художнього промислу було реалізовано грандіозний проект з нагоди 150-річчя з дня народження Адольфа Бека,

всесвітньовідомого вченого медика, нейрофізіолога, ректора Львівського університету, що включав виставку десятків акварелей його сина Генрика «Світ Адольфа Бека очима Генрика Бека», де вперше у Львові було повно представлено життя і творчість екстраординарних персоналій, лікарів за фахом, але митців за внутрішнім світом.

Одночасно світ побачила багато ілюстрована книга О. Заячківської «Світ Адольфа Бека очима Генрика Бека: цілком неофіційно» (видавництва «Бак» – Львів. – 96 с.), в якій представлені ретельно зібрані численні, що особливо цікаво, невідомі документальні матеріали, світлини, факти життя та творчості професора Адольфа Бека, вченого, який тричі був номінований на Нобелівську премію, але водночас за життя зазнав дискримінації та расизму.

Слід підкреслити, що підготовка книги та виставки, що увінчались успіхом, відбулись завдяки великій праці професора Львівського національного медичного університету Оксани Заячківської. Праця в бібліотеках, архівах, особисті зустрічі з колегами, істориками, фахове розуміння наукового значення відкриття професора медицини для медицини та біології впродовж 20 років допомогли автору неформально представити велетнів Духу, розкрити формулу їх феноменальних здібностей. Бо як тут не згадати слів з присяги Гіппократа: «лікарське мистецтво є неперевершеним з усіх».

Мені особливо приємно, що читаючи текст сповіді про дні слави та важкі поневіряння Адольфа Бека у Першу та Другу світову війну, можемо розглядати ілюстрації книги – акварелі та рисунки доктора Генрика Бека, що дозволяють уявити та відтворити епоху, в якій жили головні герої. Автор книги представляє нам ще одного головного героя – Час, його динаміку, що допомагає візуалізувати історичні обставини, що стали викликом для родини Беків.

На виставці та в книзі можна було побачити акварелі, що зображують вид відомих будівель, пам'ятників Львова, Варшави та інших місць, які були знаковими для родини Беків. Багато з них стосувались родинного життя, колег, атмосфери та характеру буремних історичних подій. Гортаючи книгу, усвідомлюємо, що більшість з рисунків, та й медична тема, часто представлена поглядом та натхненням сатиричного карикатуриста, де відчутно й іронію, й почуття гумору. Без сумніву, Генрик був у першу чергу лікар-гінеколог, адже й до нині є широкоживаними методики оперативних втручань, що носять його ім'я і використовуються в гінекологічній практиці. Це та інше мистецтво – живопис практикувалось Генриком

постійно й впродовж усього дорослого життя. Портрети людей з їх навколишнім середовищем, щоденні події – це своєрідний щоденник живопису. Генрик Бек залишив сотні малюнків, ескізи та акварелі, зроблені в основному на невеликих клаптиках паперу. Вони є особистим свідченням та усвідомленням подій, які довелось прожити родині Беків. У результаті, це в основному довоєнний меморіал повсякденного життя. Багато з них пов'язані зі Львовом – особливим і важливим містом для Генрика не лише через той факт, що він тут народився, провів своє дитинство, юність, закінчив університет. Найбільшим прикладом для Генрика був його батько Адольф – видатний учений, нейрофізіолог, професор, ректор Львівського університету, особа, до якої в 2013 р. була прикута увага цілого світу.

Ювілеї проходять, але книга Оксани Заячківської буде постійно нагадувати про значення всесвітньовідомого професора Львова, в той же час, і його сина, не менш знаменитого лікаря й художника для наступних поколінь і буде надихати їх на небуденні та творчі здобутки. Без сумніву, захоплюючи біографії Адольфа і Генрика Беків цікаві для студентів і дослідників. Можливо, вони мотивуватимуть інших дослідників на наступні нові та детальні дослідження і відкриття в галузі, коли зустрічається медична наука і художня декоративна творчість, як це сталося у Адольфа і Генрика Беків. Незаангажований погляд трактування подій епохи кінця XIX та першої половини XX століть у поєднанні з біографіями, календарями життя, наукової роботи й творчості як Адольфа Бека, так і Генрика Бека є основою феномену проекту «Світ Адольфа Бека очима Генрика Бека: цілком неофіційно»*.

Хіба це не дивовижне поєднання – річниця з дня народження знаменитого науковця – Батька та виставки робіт його Сина – знаменитого літописця часу і епохи буремних зламів, випробувань? Я б хотіла знову повернутися до слів з присяги Гіппократа, де в другому параграфі читаємо: «Хто хоче уважно вивчити таємниці медицини, повинен мати такі характеристики: вроджену прихильність, набуті навички, відповідну освіту, відповідне виховання, старанність і терпіння на довгий час. У першу чергу це вроджена прив'язаність, бо коли сама вдача чинить опір, то все марно, але коли справжня натура показує шлях, вивчення мистецтва призводить до кращих результатів;

*Проект здійснено за підтримки Варшавської центральної медичної бібліотеки ім. Ст. Конопки і Генерального Консульства Республіки Польщі у Львові.

навчання має бути з розумом, заздалегідь прибувши на місце, яке найкраще підходить для освіти.

Необхідна також чимала ретельність впродовж тривалого часу, щоб пізнати; лише запустивши глибоке коріння, можливі хороші та рясні плоди». Ці слова можуть бути присвячені всім, хто служить мистецтву, будь-то медицина чи живопис. Адольф і Генрик Бек виконали цю присягу сповна.

*Тереза Смеховска (Teressa Smiechowska),
Керівник департаменту мистецтва
у музеї Єврейського історичного інституту
ім. Емануеля Рінгельблюма (м. Варшава, Польща),
історик, мистецтвознавець,
випускниця Католицького університету в Любліні,
аспірантури з Голокосту та єврейської історії музею Освенціму
та Вищої Академії педагогічних наук у Кракові;
куратор, координатор, керівник численних виставок
та арт-проектів, організатор та учасник конференцій,
автор текстів та публікацій, присвячених дослідженню історії
мистецтва, єврейської культурної і національної спадщини Польщі.
Співпрацює з низкою художників
та закладів культури у Старому та Новому світі.*

*Переклад з польської
Ренати Пашек-Садохи*